

Veileder for psykologer som virker i eller inn mot organisasjoner på vegne av en aktør eller oppdragsgiver

Innledning

Dette er en veileder for psykologer som virker i eller inn mot organisasjoner på vegne av en aktør eller oppdragsgiver. Den tar utgangspunkt i at den kontekst utøvelsen av faget skjer i er en eller flere organisasjoner, og dette skjer på vegne av en eller flere aktører som gir et mandat eller har tydeliggjort et oppdrag for psykologens virke, og som det er ønskelig at psykologen løser i kraft av sin fagkompetanse eller profesjon.

Arbeid i eller inn mot organisasjoner medfører at psykologen blir konfrontert med komplekse og tvetydige situasjoner, krav om å tilpasse metoder og verktøy i forhold til klientens behov, må forholde seg til flere verdsett samtidig samt forholde seg til potensielle og reelle konflikter i forhold til fagetikk og ulike aktørers interesser og behov. I tillegg vil det kunne oppstå en konflikt mellom oppdragsgivers ønsker og de til enhver tid juridiske bestemmelser og forskrifter som regulerer organisasjonens virke. I slike tilfeller blir det et spørsmål hvem som har ansvaret for å identifisere og håndtere en slik konflikt.

Veilederen tar utgangspunkt i fagetiske retningslinjer for nordiske psykologer, og tar mål av seg til å peke på noen konkrete områder som man erfaringsmessig opplever som etisk vanskelig å håndtere og som dermed anses som områder hvor etiske dilemma kan oppstå.

1. Respekt for personens rettigheter og verdighet

1.1 Sikkerhet

Psykologen sikrer at kommunikasjon med klient/oppdragsgiver og de personer psykologen kommer i kontakt med, gjennomføres på en måte som tilfredsstillende krav til sikkerhet (eksempler gitt i veileder for psykologers virke på Internet).

1.2 Konfidensialitet og taushetsplikt

Psykologen sikrer at oppbevaring og bruk av personopplysninger er i tråd med gjeldende lover og forskrifter.

Psykologen tilkjenner for alle parter i oppdraget grenser for konfidensialitet, og søker å bevare både konfidensialitet og objektivitet i sitt virke.

I tilfeller hvor oppdragsgiver eller klienter man kommer i kontakt med ønsker å endre oppdraget, drøftes dette åpent med oppdragsgiver før slik endring gjennomføres. I drøftingen bør også etiske problemstillinger som kan være relevante drøftes.

Ved innhenting og lagring av personopplysninger følges gjeldende regelverk for dette. Dersom det er ønskelig å ta vare på slikt materiale for senere gjenbruk til liknende eller annet arbeide (eks. forsknings- eller utviklingsarbeid), skal det innhentes et informert samtykke til dette fra den som gir fra seg opplysningene.

Der det blir nødvendig å rapportere om sterkt avikende adferd som ikke var fremvist i definert testsetting, eks. intervju, observasjon, eller det ikke forelå noen kontrakt om tilbakemelding på adferd, gjør psykologen observasjonen kjent for den som ble observert og tilkjenner hvordan psykologen ønsker å rapportere informasjonen.

1.3 Ivaretagelse av rettigheter

Det er psykologens ansvar at det blir informert i oppdraget hva som er den enkeltes rettigheter. Dette for at den enkelte for eksempel skal kunne reservere seg fra deltakelse i aktiviteter knyttet til oppdraget.

2. Kompetanse

2.1 Systemforståelse og handlingskompetanse

Psykologer som virker i eller inn mot organisasjoner, må sørge for å tilegne seg kompetanse i forhold til hvordan større sosiale systemer endres og utvikles, samt å tilegne seg ferdigheter i hvordan intervensjoner på ulike nivåer i organisasjonen skal finne sted.

2.2 Deltakelse i beslutningsprosesser

Når psykologen deltar i beslutningsprosesser eller gir innspill til slike prosesser, sikrer psykologen at premisser for beslutningen/underlaget er gjort rede for, og at konsekvenser for berørte tredjepart er gjort rede for og vurdert.

2.1 Grenser

Psykologen synliggjør egen kompetanse og grenser for denne for oppdragsgiver / arbeidsgiver i forkant av gjennomføringen av oppdraget.

2.2 Vedlikehold av kompetanse

Psykologen sørger for å holde seg oppdatert seg innen de arbeidsområder som en ivaretar i sitt virke.

3. Ansvar

3.1 Basis for virksomheten

Psykologen skal gjøre seg kjent med de forhold som regulerer organisasjonens virksomhetsutøvelse, som formelle lover, forskrifter og regelverk.

Psykologen søker også mot å løse oppdraget i overenskomst med organisasjonens egen policy og føringer (eks. foretningsetikk, strategier og internt planverk) der slike foreligger.

Psykologen sikrer at oppdraget og psykologens virke etter gjennomføringen av oppdraget er tilstrekkelig dokumentert

3.2 Avklaring av forventninger

Psykologer som er tilsatt eller engasjert i en virksomhet, bør aktivt søke å få klargjort hvilke forventninger som ligger til psykologens virke i organisasjonen ut over det som er synliggjort i kontrakt og/eller tilsettingsbrev.

I prosjektrettede oppgaver bør psykologen etterstrebe å utarbeide et skriftlig grunnlag for sitt virke, slik at det er dokumentert hvem som er oppdragsgiver, hva som er målsetting for oppdraget og hva som er psykologens ansvar og myndighet i oppdraget.

3.3 Sikrer åpenhet

Psykologen tar ansvar for at det er åpenhet rundt psykologens virksomhet i organisasjonen, og gir alle berørte parter innsikt i oppdraget og hvilke føringer som er gitt.

3.4 Salg av psykologbaserte tjenester

Tjenester som tilbys av psykologer skal alltid være beskrevet slik at den som mottar tjenesten kan sette seg inn i hva som er hensikten med oppdraget, og hva som er psykologens ansvar i forhold til gjennomføring og oppfølging av oppdraget.

Alle tjenester som tilbys av psykologer skal være ledsaget av en kontrakt som synliggjør salgsbetingelsene og forpliktelser partene har for hverandre. En slik kontrakt skal også synliggjøre hvordan klient/oppdragsgiver går frem for å klage på uetisk eller upassende psykologvirksomhet.

All markedsføring av psykologtjenester bør presenteres slik at den skiller seg klart fra psykologfaglig informasjon, at den klart beskriver tjenestens art og hva som er rimelig å anta er effekten av tjenesten dersom det finnes dokumentasjon på dette.

4. Integritet

Dersom psykologen blir oppfordret til å evaluere kompetanse eller skikkethet hos en kollega, for eksempel ved henvendelser i forbindelse med innkjøp av konsulenttjenester, skal dette i forkant gjøres kjent for den som evalueres.

Ved anbefaling av annen psykologbasert tjeneste eller veiledning ved innkjøp, skal det sikres at klient/oppdragsgiver har et reelt valg mellom flere ulike tilbydere.

Psykologen sikrer at det opplyses eller rapporteres om forhold som skaper, eller kan skape, negative psykiske og/eller fysiske konsekvenser, som for eksempel konflikter, nedbrytende arbeidsmiljøforhold.

I tilfeller der psykologen blir gjort kjent med en psykologbasert tjeneste hvor den som mottar tjenesten mener det er utført eller utføres i brudd med god fagetisk skikk, plikter psykologen å gjøre klager kjent med hvordan rette en klage til NPF sitt etikkorgan. Psykologen gjør også klagen kjent for den kollega som står ansvarlig for utøvelsen av tjenesten, og stiller seg til disposisjon for å drøfte klagen uformelt med sin kollega.

Psykologen unngår å legitimere målsettinger, aktiviteter og/eller beslutninger foretatt av oppdragsgiver på basis av det å være psykolog, og utfører sin tjeneste på basis av kompetanse og faglig integritet.

Psykologen gjør seg kjent med, og forholder seg bevisst til interesse- og verdikonflikter i eller utenfor organisasjonen som berører eller vil kunne berøre tjenesten.

Psykologen sikrer at det i forkant av oppdraget er klargjort opphavsrett, publikasjons- og distribusjonsrettigheter, og rettigheter til offentliggjøring av rapporterte funn/resultater i forbindelse med oppdraget.

Psykologen unngår å ta på seg oppdrag som setter psykologen i en rollekonflikt .